

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Формування демократичної держави з розвинутою ринковою економікою вимагає рішучих кроків у проведенні реформ децентралізації бюджетної сфери в Україні. Загальною передумовою децентралізованих фінансів є функціонування інституту місцевого самоврядування. Реформування даної сфери пояснюється змінами пріоритетів витрачання державних коштів в напрямку якісного і вчасного задоволення потреб населення, максимального наближення надання суспільних благ до конкретного споживача. За таких обставин зростання ролі бюджетів об'єднаних територіальних громад є закономірним, що визначає актуальність дослідження проблем та перспектив їх розвитку в Україні.

Значний внесок у розробку теоретичних і практичних питань розвитку й удосконалення місцевих бюджетів в Україні здійснили А. Є. Буряченко, В. Г. Дем'янишин, М. М. Єрмошенко, І. В. Запатріна, О. П. Кириленко, М. І. Крупка, М. І. Кульчицький, І. О. Луніна, Г. Б. Маркович, О. О. Молдован, К. В. Павлюк, Ю. В. Пасічник, О. О. Сунцова, В. М. Федосов, І. Я. Чугунов, та інші. В меншій мірі досліджені бюджети об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ). З огляду на це, поглибленого вивчення потребують особливості формування бюджетів ОТГ та проведення бюджетного процесу на локальному рівні.

Впродовж 2014–2016 рр. в Україні відбулись значні зміни системи місцевого самоврядування, особливо в частині формування місцевих бюджетів та утворення новітнього суб'єкта місцевого самоврядування – ОТГ. Згідно п. 2 та 34 ч. 1 ст. 2 Бюджетного кодексу України (далі – БКУ) бюджети ОТГ є складовою частиною місцевих бюджетів [1]. Відтак, норми БКУ, що стосуються стадій бюджетного процесу на місцевому рівні, є спільними для усіх місцевих бюджетів, в тому числі поширюються і на бюджети ОТГ. Разом з тим, з метою стимулювання громад до добровільного об'єднання та забезпечення наповнення бюджетів ОТГ у БКУ визначено особливості формування бюджетів цих громад:

перелік доходних джерел бюджетів ОТГ визначено ст. 64 (загальний фонд), 69-1 (спеціальний фонд) та 71 (бюджет розвитку) БКУ [1]. Окрім цього до бюджетів ОТГ зараховується 60% податку на доходи фізичних осіб. Раніше цей податок зараховувався до районного бюджету. Загалом динаміка надходжень до бюджетів ОТГ випереджає темпи зростання

доходів по інших місцевих бюджетах. Надходження власних доходів бюджетів 366 ОТГ за 2017 рік зросли на 87% [2].

– за рахунок бюджетів ОТГ, крім видатків на здійснення власних повноважень, фінансуються делеговані державою видатки (на утримання закладів бюджетної сфери (перелік видатків визначено ст. 71, 89 і 91 БКУ). Джерелом фінансування видатків ОТГ є як вищезазначені доходи, так і міжбюджетні трансферти з державного бюджету. При цьому у бюджетах ОТГ також застосовується програмно-цільовий метод бюджетування [3].

– бюджети ОТГ мають прямі міжбюджетні відносини з держбюджетом. Згідно ст. 97, 99, 100, 102, 103 і 108 БКУ вони мають право на отримання базової дотації, освітньої й медичної субвенцій, субвенцій на формування інфраструктури тощо.

– бюджети ОТГ беруть участь у системі горизонтального бюджетного вирівнювання. Так, бюджети з рівнем податкоспроможності нижче 0,9 середнього показника по Україні для підвищення рівня їх забезпеченості отримують базову дотація (80 відсотків суми, необхідної для досягнення показника 0,9). Водночас, бюджети ОТГ, у яких рівень податкоспроможності вище 1,1 середнього показника по Україні частину (50 відсотків перевищення індексу податкоспроможності 1,1 до середнього значення по Україні) надходжень передають до держбюджету (реверсна дотація). У 2018 р. всі 665 ОТГ перейшли на прямі міжбюджетні відносини і отримують базової дотації на 1897 млн. грн. У 2016 році реверсна дотація була визначена по 23 бюджетах ОТГ, на 2017 рік – 48 бюджетах. У 2018 р. така дотація запланована на суму 503,1 млн. грн. по 107 бюджетах ОТГ [4].

– ОТГ мають право здійснювати місцеві запозичення до своїх бюджетів, в тому числі шляхом отримання кредитів від міжнародних організацій. Такі кошти надходять до бюджету розвитку ОТГ і використовуються на інвестиційні цілі.

Таким чином, наявність достатніх ресурсів у бюджетах ОТГ буде передумовою спроможності місцевих органів влади самостійно вирішувати всі місцеві питання завдяки власним ресурсам. Громади матимуть можливість надавати більш якісні послуги своїм жителям, реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти, створювати умови для розвитку бізнесу та залучення інвестицій, фінансувати інші заходи для всебічного підвищення добробуту жителів громади.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456-VI. Дата оновлення 07.12.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Народним депутатам представили оцінку фінансової спроможності об'єднаних громад URL: <http://decentralization.gov.ua/8489>.

3. Овчаренко Т., Бочі А., Поворозник В. Особливості формування та виконання бюджету об'єднаних територіальних громад. МЦПД. 2016. 136 с.

4. Державний бюджет 2018 року та децентралізація: експертний аналіз. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2376-derzavnij-budzet-2018-roku-ta-decentralizacia-ekspertnij-analiz.html>.

Грема Катерина Володимирівна

ст. гр. Фм-11, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Сидорчук А.А.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАОЩАДЖЕНЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ В ІНВЕСТИЦІЇ

Сьогодні одним із найактуальніших питань продовжує залишатися проблема трансформації заощаджень населення в інвестиції, оскільки через інвестиції здійснюється вплив заощаджень на функціонування усієї економічної системи країни. Трансформація заощаджень домогосподарств в інвестиції трактується як механізм перетворення тимчасово вільних коштів (грошових ресурсів) домогосподарств у фінансові та не фінансові (матеріальні і нематеріальні) активи з метою отримання майбутнього доходу на ці вкладення. При цьому існують «два методи перетворення заощаджень в інвестиції: прямий та опосередкований». При виборі прямого методу трансформації заощаджень кошти переміщуються безпосередньо від інвесторів до позичальників, і у цьому випадку інвестори беруть на себе значну частину ризиків, які пов'язані з інвестуванням. Через опосередкований метод зв'язок між інвесторами і позичальниками здійснюється через фінансових посередників (банки, інвестиційні, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди тощо), які реалізують переміщення коштів від інвесторів до позичальників [3].

Процес перетворення заощаджень в інвестиції різними суб'єктами господарювання практично не відрізняється. Кошти домогосподарств, держави, різноманітних господарських одиниць вивільняються з процесів виробництва і споживання, акумулюються, а після цього вкладаються в інструменти фінансового ринку. У той же час у суспільному відтворенні заощадження домогосподарств відіграють найбільшу роль. Вони формують основне джерело коштів на фінансовому ринку країни. Основою заощаджень домогосподарств є добровільне відкладення грошей на деякий час після задоволення своїх поточних потреб та сплати податків. Тому заощадження населення можна визначити як частину їх грошових доходів, яка формується за рахунок скорочення поточного особистого споживання (зادля накопичення) і призначена для